

Newsletter analityczny nr 1 (12-19.05.2014)

Program „Bezpieczeństwo energetyczne i polityka klimatyczna” Ośrodka Analiz Politologicznych Uniwersytetu Warszawskiego

Szanowni Państwo,

Ośrodek Analiz Politologicznych Uniwersytetu Warszawskiego, jako niezależny akademicki ośrodek naukowo-analityczny rozpoczyna realizację nowej inicjatywy związanej w obszar, który ma kluczowe znaczenie dla przyszłości Polski i całego regionu. Od kilku lat obserwujemy wzrost zainteresowania bezpieczeństwem energetycznym i zagadnieniami związanymi z polityką klimatyczną ze strony ugrupowań politycznych. Równocześnie jednak dostrzegamy, że debata publiczna na tematy związane z bezpieczeństwem i klimatem rozwija się w dwóch nurtach. Z jednej strony, żywą dyskusję na ten temat toczą specjaliści. Z drugiej, tematyka, często w wersji uproszczonej, przenika do debat prowadzonych za pośrednictwem mediów. Rodzi to poważne niebezpieczeństwo, zamknięcia tego dyskursu w ściśle określonych ramach.

Naszym zdaniem ważne jest, aby debata nie ograniczała się tylko do wąskiego grona specjalistów, a także, aby działania polityków nie ograniczały się do samej debaty podszytej interesami partyjnymi i perspektywą najbliższych wyborów. Dlatego Ośrodek Analiz Politologicznych Uniwersytetu Warszawskiego powołał w swoich strukturach Program „Bezpieczeństwo energetyczne i polityka klimatyczna”. Jego celem będzie stymulowanie debaty publicznej, mobilizowanie instytucji politycznych do działania, a także zabieranie konstruktywnego, pozbawionego politycznego zabarwienia głosu w dyskusji w kwestiach związanych z bezpieczeństwem energetycznym i polityką klimatyczną. Pragniemy, aby w perspektywie kolejnych wyborów: samorządowych, parlamentarnych i prezydenckich, tematy te w znacznie większym niż obecnie stopniu znalazły się w spectrum zainteresowania polityków, mediów i opinii publicznej.

W planach nowego Programu mamy działania znane z wcześniejszych aktywności Ośrodka, przede wszystkim seminaria z cyklu „Komentarze Politologiczne”, a także tematyczne spotkania i warsztaty dla decydentów. Stałym punktem programu OAP UW będzie także newsletter, poświęcony bezpieczeństwu energetycznemu i polityce klimatycznej, którego pierwsze wydanie pozwoliliśmy sobie Państwu przesłać. Znajdą w nim Państwo przegląd najważniejszych wydarzeń i wypowiedzi, na tematy związane z bezpieczeństwem energetycznym i ochroną klimatu, a także krótką analizę wydarzeń z polskiej i światowej sceny politycznej oraz trendów, które uda nam się wychwycić dzięki uważnej lekturze krajowych mediów.

Mamy nadzieję, że nasza nowa inicjatywa spotka się z Państwa zainteresowaniem i odnajdą w niej Państwo wartościowe dla siebie źródło wiedzy i inspiracji do szerokiej debaty.

Z poważaniem,

prof. dr hab. Stanisław Sulowski – Dyrektor Ośrodka Analiz Politologicznych UW

dr Krzysztof M. Księżopolski – Szef Programu „Bezpieczeństwo energetyczne i polityka klimatyczna” OAP UW, adiunkt w Instytucie Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego

Najważniejsze wydarzenia dotyczące bezpieczeństwa energetycznego i klimatu 12-19 maja 2014 r.

Europa i świat:

12.05 – Międzynarodowa Agencja Energetyki Odnawialnej (IRENA) ogłosiła, że potencjał energetyczny Afryki umożliwi czterokrotne zwiększenie zainstalowanych mocy w zakresie odnawialnych źródeł energii do 2030 roku.

12.05 – Pierwsze wezwanie do składania ofert na dofinansowanie projektów infrastruktury energetycznej w ramach instrumentu Connecting Europe Facility (CEF). 750 mln EUR z pierwszej puli zostanie przeznaczone na rozwój sieci energetycznych między państwami, a także na integrację odnawialnych źródeł energii z siecią elektroenergetyczną.

13.05 – Ukraina potrzebuje dwóch lat na uniezależnienie się od dostaw gazu z Rosji stwierdził Peter Poroszenko kandydat na prezydenta Ukrainy.

13.05 – Wiceprezes Gazpromu Witalij Markiełow zapowiedział, że reprezentowana przez niego firma nie zaprosi chińskich firm na swoje złoża gazowe. Kontrakt na dostawy gazu ma być podpisany 20 maja podczas wizyty w Chinach prezydenta Władimira Putina

15.05 – Guenther Oettinger, komisarz UE ds. energetyki, odrzucił pomysł unii energetycznej. W wywiadzie dla "Frankfurter Allgemeine Zeitung" stwierdził m.in: "Nie zgodzę się na wyznaczoną politycznie jednolitą cenę. (...) Dla UE gaz jest towarem, a nie polityczną bronią". Zapowiedział również, że zapewnienia Europie bezpieczeństwa dostaw źródeł energii będzie tematem szczytu UE w czerwcu br.

15.05 – Premier Węgier Viktor Orban, po spotkaniu z Aleksiejem Millerem, prezesem Gazpromu, stwierdził m.in: „Sytuacja na Ukrainie potwierdza, że projekt South Stream stał się kluczową kwestią jeśli chodzi o dostawy gazu do Europy”

15.05 – Uczestniczy corocznej konferencji Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju (EBOiR) rozważają zamrożenie finansowania projektów w Rosji. Zapowiedzieli także, że bank będzie koncentrował na sektorach, w których ta "asysta" jest najbardziej niezbędna, m.in. w energetyce

18.05 – Europarlamentarzyści podzielili się swoimi opiniami na temat koncepcji unii energetycznej Donalda Tuska. Hannes Swoboda, lider frakcji Socjalistów i Demokratów stwierdził "Pomysł nie jest nowy. Zaproponował go wcześniej Jacques Delors (były przewodniczący Komisji Europejskiej) i w przeszłości wspierałem jego ideę unii energetycznej. Korzyścią z niej byłaby oczywiście większa niezależność od Rosji i innych krajów, ale także niższe ceny, dzięki wspólnym zakupom gazu i gazociągom. (...) Unia energetyczna prawdopodobnie mogłaby przykładowo zapobiec sytuacji, w której w trakcie ukraińskiego kryzysu premier Węgier Viktor Orban podpisuje porozumienie dotyczące energetyki jądrowej z prezydentem Rosji Władimirem Putinem" Herbert Reul z Europejskiej Partii Ludowej, lider delegacji CDU/CSU w PE stwierdził "Państwa UE są znacznie uzależnione od importu energii z krajów trzecich. Jeśli połączymy nasze wspólne interesy, zyskamy więcej. Możemy również dzięki temu zwiększyć bezpieczeństwo dostaw. Poza tym wszystkie państwa UE muszą szukać większej niezależności od importu energii w lepszym wykorzystaniu zasobów znajdujących się na ich własnym terytorium oraz zwiększając efektywność energetyczną (...). W kwestii odnawialnych źródeł energii musimy szybko osiągnąć system ich wsparcia na poziomie europejskim, ponieważ krajowe systemy wsparcia są nieefektywne i drogie". Claude Turmes, lider Zielonych w PE, uznał propozycję Donalda Tuska za "czystą hipokryzję". "Żaden rząd nie walczy z postępem w polityce energetycznej i klimatycznej Unii Europejskiej tak aktywnie jak rząd Tuska. Koncepcja unii energetycznej jest czysto oportunistyczna, bo instrumentalizuje ukraińsko-rosyjski konflikt, żeby obronić coś, czego obronić się nie da – więcej węgla".

19.05 – Ujawniono szczegóły przygotowywanego kontraktu rosyjsko-chińskiego na dostawę gazu. Zgodnie z umową Gazprom ma dostarczyć koncernowi CNPC 38 mld m³ gazu rocznie, po cenie pomiędzy 350-380 dolarów amerykańskich/1000 m³.

19.05 – Mimo udzielonej przez Gazprom zniżki w ramach umowy na dostawy gazu dla Litwy, Wilno nie zamierza wycofywać toczącej się w Sądzie Arbitrażowym w Sztokholmie sprawy przeciwko dostawcy.

Polska:

13.05 – Rada Nadzorcza Polskiej Grupy Energetycznej (PGE) przyjęła strategię na lata 2014-2020. Łączne wydatki inwestycyjne w tym okresie mają wynieść 50 mld PLN.

15,2 mld PLN ma być przeznaczone na budowę nowych mocy w energetyce konwencjonalnej, a 1,7 mld PLN na OZE.

14.05 – Jarosław Kaczyński, prezes PiS podczas wizyty w Szczecinie stwierdził „Polska może być całkowicie bezpieczna energetycznie, o ile będzie taka wola polityczna. (...) w tej chwili sytuacja dotycząca bezpieczeństwa energetycznego Polski nie jest dobra, ale jest też element optymistyczny, bo można to stosunkowo szybko zmienić”.

14.05 – Komisja Europejska przekaże 60 mln EUR ze środków UE na budowę linii przesyłowej między Ełkiem, granicą polsko-litewską granicą. Przy tej okazji Johannes Hahn, unijny komisarz ds. polityki regionalnej stwierdził "Kwestie bezpieczeństwa energetycznego i dostaw prądu są kluczowe dla Unii Europejskiej i doskonale zdajemy sobie sprawę z tego, jak ten temat jest obecnie odbierany w Polsce i krajach bałtyckich".

15.05 – Donald Tusk, premier RP, skomentował list prezydenta Federacji Rosyjskiej z 10.04. br. skierowany do krajów europejskich, importujących rosyjski gaz przez terytorium Ukrainy, określając go „przykładem politycznego cynizmu”. Stwierdził: „presja polega na tym, że Putin mówi: nie zapłacicie za Ukrainę Gazpromowi, to ja zakręcę kurek 1 czerwca i nie będziecie mieli gazu na zimę. I to jest oczywiście wojna nerwów, to jest pytanie, kto wytrzyma ten pojedynek?”

16.05 – Sławomir Brodziński, wiceminister środowiska i główny geolog kraju, odmówił przejętej niedawno przez kapitał rosyjski firmie RWE Dea przedłużenia koncesji poszukiwawczych gazu i ropy w Polsce powołując się na „zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa”. W marcu RWE sprzedało za 5,1 mld EUR spółkę RWE DEA, zajmującą się wydobyciem gazu i ropy, funduszowi LetterOne, należącemu do rosyjskiego oligarchy Michaiła Fridmana.

16.05 – Harlem Desir, minister ds. europejskich w rządzie Francji po spotkaniu z Piotrem Serafinem, swoim polskim odpowiednikiem stwierdził: „wspólne zakupy gazu przez kraje UE mogłyby zmniejszyć zależność od nielicznych dostawców, poprawiłyby pozycję negocjacyjną i dałyby możliwość zyskania lepszych cen. (...) Musimy zjednoczyć siły w obliczu ryzyka braku dostaw. Idea wspólnych zakupów jest niesłychanie istotna”.

16.05 – Realna groźba bankructwa Kompani Węglowej i wywołane tym pogotowie strajkowe spowodowało spotkanie Premiera z przedstawicielami górników. Po spotkaniu Donald Tusk,

premier RP zadeklarował nowelizację ustawy umożliwiającą odroczenie spłaty zaległych składek ZUS, szacowanych na 365 mln PLN.

16.05 – Jarosław Kaczyński, prezes PiS, stwierdził, „My się cieszymy z każdego dobrego wydarzenia. Jeżeli by interesy polskich górników, polskiego górnictwa, polskiej energetyki zostały uwzględnione, to my będziemy się z tego naprawdę cieszyć, dlatego że uważamy, że to są sprawy, które powinny łączyć wszystkich. Bezpieczeństwo energetyczne to jest bezpieczeństwo wszystkich Polaków, państwa polskiego (...)„(osiągnięcie bezpieczeństwa energetycznego jest możliwe), tylko to jest sięgnięcie po polski węgiel, po gaz łupkowy, po gazoport, który powinien być skończony, po ewentualnie jeszcze po rurociąg prowadzący z Danii - odnogę od rurociągu norweskiego”.

Komentarz do wydarzeń:

Reperkusje międzynarodowe związane z kryzysem ukraińskim miały istotny wpływ na politykę krajową w ostatnich dniach. Premier Donald Tusk przedstawił propozycję unii energetycznej, która spotkała się z różnym przyjęciem w stolicach europejskich, Komisji Europejskiej i Parlamencie Europejskim. Propozycja premiera Polski opiera się na koncepcji zapewnienia bezpieczeństwa dostaw odmiennej od tego co promowane jest w wielu europejskich stolicach. Strona polska postuluje wspólne zakupy gazu, czyli polityczne rozwiązanie problemu. Komisja Europejska wspiera raczej mechanizmy rynkowe, dzięki którym ceny będą się wyrównywać, promujące przy okazji te państwa, które mają połączenia gazowe z eksporterami gazu, czyli Rosją. Wysiłki wspólnoty międzynarodowej zbiegły się w czasie z działaniami rosyjskimi, zmierzającymi do dyskredytacji Ukrainy jako partnera handlowego, a także z wysiłkami zmierzającymi do podpisania przez Rosję nowego kontaktu na dostawę gazu do Chin, dotychczas zaopatrywanych w surowiec przez Turkmenistan. Zawarcie kontraktu z Chinami przez Rosję osłabi pozycję negocjacyjną Unii Europejskiej.

W kraju główne siły polityczne pozostawały skupione na kampanii do Parlamentu Europejskiego i kwestiach bezpieczeństwa energetycznego, a więc w praktyce roli wydobywanego lokalnie węgla dla pozycji gospodarczej i politycznej Polski. Takie

formułowanie narracji przez główne siły polityczne w Polsce nie stanowi jednak rozwiązania realnego problemu a jest tylko doraźną odpowiedzią na problemy sektora górniczego. Jedynym realnym krokiem zmierzającym do poprawy bezpieczeństwa energetycznego było nieprzedłużenie koncesji poszukiwawczych gazu i ropy RWE DEA, firmie należącej do rosyjskiego miliardera a także zapowiedź dalszych tego typu działań.

Warszawa, 19 maja 2014 r.

dr Krzysztof M. Książkowski – Szef Programu „Bezpieczeństwo energetyczne i polityka klimatyczna” OAP UW, adiunkt w Instytucie Stosunków Międzynarodowych UW, autor książek: „Ekonomiczne zagrożenia bezpieczeństwa państw” (2004), „Bezpieczeństwo ekonomiczne” (2011), redaktor naukowy publikacji „Bezpieczeństwo ekonomiczne w perspektywie politologicznej” (2012) i „Odnawialne źródła energii w Polsce. Wybrane problemy bezpieczeństwa, polityki i administracji” (2013), autor wielu artykułów poświęconych zagadnieniu bezpieczeństwa i klimatu.